

PARLAMENT EUROPEJSKI

2009 - 2014

Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów

2012/2055(INI)

9.5.2012

OPINIA

Komisji Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów

dla Komisji Gospodarczej i Monetarnej

w sprawie dostępu do podstawowych usług bankowych
(2012/2055(INI))

Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej: Evelyne Gebhardt (*)

(Inicjatywa – art. 42 Regulaminu)

(*) Komisje zaangażowane – art. 50 Regulaminu

PA_NonLeg_art42

WSKAZÓWKI

Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów zwraca się do Komisji Gospodarczej i Monetarnej, jako do komisji przedmiotowo właściwej:

- I. o uwzględnienie w końcowym tekście projektu rezolucji następujących wskazówek:
- uwzględniając art. 114 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
 - uwzględniając komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 13 kwietnia 2011 r. zatytułowany „Akt o jednolitym rynku – Dwanaście dźwigni na rzecz pobudzenia wzrostu gospodarczego i wzmocnienia zaufania. »Wspólnie na rzecz nowego wzrostu gospodarczego«” (COM(2011)0206),
 - uwzględniając sprawozdanie prof. Mario Montiego dla Komisji Europejskiej z dnia 9 maja 2010 r. pt. „Nowa strategia dla jednolitego rynku”,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 20 maja 2010 r. w sprawie przybliżenia jednolitego rynku konsumentom i obywatelom¹,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 6 kwietnia 2011 r. w sprawie jednolitego rynku dla Europejczyków²,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 5 lipca 2011 r. w sprawie przyszłości usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym³,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie nowej strategii dla polityki ochrony konsumentów⁴,
 - uwzględniając dyrektywę 2011/83/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2011 r. w praw konsumentów⁵,
 - uwzględniając program prac Komisji na rok 2011 z dnia 27 października 2010 r. (COM(2010)0623),
 - uwzględniając program prac Komisji na rok 2012 z dnia 15 listopada 2011 r. (COM(2011)0777),
 - uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej z dnia 29 listopada 2011 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich) (COM(2011)0793),

¹ Dz.U. C 161 E z 31.5.2011, s. 84.

² Teksty przyjęte, P7_TA(2011)0145.

³ Teksty przyjęte, P7_TA(2011)0319.

⁴ Teksty przyjęte, P7_TA(2011)0491.

⁵ Dz.U. L 304 z 22.11.2011, s. 64.

- uwzględniając zalecenie Komisji z dnia 18 lipca 2011 r. w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego¹,
 - uwzględniając ocenę skutków do zalecenia Komisji z dnia 18 lipca 2011 r. w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego (SEC(2011)0906, SEC(2011)0907),
 - uwzględniając dyrektywę 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego²,
 - uwzględniając wniosek Komisji z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wymogi techniczne dla poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009 (KOM (2010)0775),
 - uwzględniając dyrektywę 2009/110/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością³,
 - uwzględniając dyrektywę 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu⁴,
 - uwzględniając dyrektywę 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych⁵,
 - uwzględniając zleconą przez Parlament Europejski analizę pt. „Podstawowe usługi bankowe“ z dnia 15 listopada 2011 r.,
 - uwzględniając petycję 0963/2011 z dnia 17 lutego 2012 r., którą złożyła Triin Saag (Estonia), w sprawie trudności z zamknięciem konta w Unii,
- A. mając na uwadze, że konsumentom w całej Unii należy zagwarantować prawo dostępu do usług płatniczych oraz możliwość pełnego korzystania z rynku wewnętrznego;
- B. mając na uwadze, że prawo to powinno przysługiwać każdej osobie przebywającej legalnie w Unii, a swoboda przemieszczania się osób ma podstawowe znaczenie;
- C. mając na uwadze, że prawo to powinno przysługiwać również osobom, które potrzebują konta bankowego w więcej niż jednym państwie członkowskim, ponieważ mają związki z każdym z tych państw członkowskich;
- D. mając na uwadze, że prawo dostępu do zwykłego rachunku płatniczego nie może być

¹ Dz.U. L 190 z 21.7.2011, s. 87.

² Dz.U. L 319 z 5.12.2007, s. 1.

³ Dz.U. L 267 z 10.10.2009, s. 7.

⁴ Dz.U. L 309 z 25.11.2005, s. 15.

⁵ Dz.U. L 281 z 23.11.1995, s. 31.

uzależnione od nabycia dodatkowych usług i produktów bankowych;

- E. mając na uwadze, że obecne restrykcyjne kryteria stosowane przez dostawców usług płatniczych przy otwieraniu rachunków płatniczych wykraczają poza wymogi wynikające z przepisów prawa i ograniczają mieszkańcom UE swobodę przemieszczania się w Unii;
- F. mając na uwadze różnice w praktykach korzystania z usług bankowych w Unii;
- G. mając na uwadze, że w swoim programie prac na rok 2011 Komisja zapowiedziała opublikowanie instrumentu legislacyjnego dotyczącego dostępu do rachunku bankowego, zamiast tego wydała jednak jedynie w dniu 18 lipca 2011 r. zalecenie w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego; mając na uwadze, że pomimo tego zalecenia w 15 państwach członkowskich nadal nie wprowadzono względem banków ani prawnego, ani dobrowolnego zobowiązania do zapewniania podstawowych usług bankowych;
- H. mając na uwadze, że dobrowolne zobowiązanie ze strony banków nie doprowadziło jak dotąd do skutecznego zapewnienia powszechnego dostępu do zwykłych rachunków płatniczych; mając na uwadze, że jedynie instrument legislacyjny może zagwarantować obywatelom pewność prawną;
- I. mając na uwadze, że jeżeli zwykłe rachunki płatnicze mają stać się bardziej rozpowszechnione, rynek również musi się dostosować poprzez powszechną akceptację nie tylko kart kredytowych, lecz także kart do zwykłych rachunków płatniczych;
- J. mając na uwadze, że brak dostępu do rachunku płatniczego uniemożliwia konsumentom uczestnictwo w głównym rynku usług finansowych oraz korzystanie z istotnych dóbr i usług, co utrudnia lub uniemożliwia integrację społeczną i finansową;
- K. mając na uwadze, że zasady dostępu do zwykłego rachunku płatniczego powinny być określone dla całej Unii i spójnie stosowane, z myślą o wsparciu integracji i spójności społecznej;
- L. mając na uwadze, że bezsprzecznie istnieje ścisły związek między niskim poziomem dochodów, brakiem rachunku bankowego i wykluczeniem społecznym i finansowym;
- M. mając na uwadze, że mieszkańcy UE, którzy chcą korzystać z mobilności w ramach Unii, często napotykać ogromne przeszkody;
- N. mając na uwadze, że jednolity obszar płatności w euro (SEPA) na obecnym etapie rozwoju ma na celu zagwarantowanie, że jeden rachunek bankowy wystarczy do przeprowadzania wszystkich transakcji krajowych i międzynarodowych, nie zakończono wciąż jednak procesu tworzenia tego obszaru; mając na uwadze, że w związku z tym konieczne jest zapewnienie przejrzystości w odniesieniu do usług i związanych z nimi kosztów oraz podjęcie dodatkowych środków, aby wzmocnić działanie SEPA we wszystkich państwach członkowskich;
- O. mając na uwadze, że konsumenci nieposiadający rachunku bankowego są zmuszeni do korzystania z gotówki; mając na uwadze, że nie tylko ogranicza to wybór możliwości

dokonywania płatności i powoduje wykluczenie z obrotu elektronicznego, ale jest również droższe;

- P. mając na uwadze, że brak rachunku bankowego w kraju zamieszkania poważnie utrudnia możliwość zdobycia stałej pracy, wynajmu mieszkania, płacenia podatków i otrzymywania wynagrodzenia; mając na uwadze, że odmowa założenia rachunku bankowego lub oferowanie mniej korzystnych warunków ze względu na miejsce zamieszkania danej osoby lub jej sytuację społeczną lub ekonomiczną stanowi dyskryminację;
 - Q. mając na uwadze, że zarówno konsumenci, jak i przedsiębiorcy, skorzystaliby na umożliwieniu 30 milionom ludzi w wieku powyżej 18 lat nieposiadającym rachunku bankowego (dane z analizy zleconej przez Parlament Europejski) dostępu do zwykłego rachunku płatniczego; mając na uwadze, że wzmocniłoby to również rynek wewnętrzny i prawa konsumentów;
- II. o uwzględnienie w załączniku do projektu rezolucji następujących zaleceń:

Zalecenie nr 1 (definicje)

Zgodnie z dyrektywą 2011/83/UE konsument oznacza osobę fizyczną, która działa w celach niezwiązanych z działalnością handlową, gospodarczą, rzemieślniczą ani wykonywaniem wolnego zawodu. Komisja powinna zadbać o to, aby definicja terminu „konsument” obejmowała wszystkich mobilnych obywateli Unii, którzy w związku z tym mają prawo dostępu do zwykłego rachunku płatniczego.

Zwykły rachunek płatniczy należy zdefiniować jako rachunek bankowy, który umożliwia konsumentowi dokonywanie wszelkich standardowych transakcji płatniczych w ramach dostępnych środków.

Prawo dostępu do zwykłego rachunku płatniczego powinno przysługiwać wszystkim konsumentom, chyba że istnieją poważne niedyskryminacyjne powody odmówienia tego prawa. Chodzi tu o prawo dostępu do zwykłego rachunku płatniczego, a nie o obowiązek posiadania rachunku bankowego.

Zalecenie nr 2 (dostęp do zwykłego rachunku płatniczego)

Państwa członkowskie powinny zadbać o to, aby każdy konsument przebywający legalnie na terytorium Unii był uprawniony do otwarcia zwykłego rachunku płatniczego działającego na ich terytorium, a także do korzystania z takiego rachunku. Nie powinno mieć przy tym znaczenia, czy konsument posiada w innym państwie członkowskim rachunek, za pomocą którego może korzystać w tym państwie z usług wymienionych w zaleceniu nr 3. Takie prawo przysługuje niezależnie od sytuacji finansowej konsumenta.

Państwa członkowskie powinny zadbać o to, aby wszystkie banki obsługujące klientów prywatnych były zobowiązane do oferowania zwykłych rachunków płatniczych, w celu uniknięcia dyskryminacji i nieuczciwej konkurencji między bankami, o ile w danym państwie członkowskich nie ma szczególnych przepisów w tym zakresie.

Ze względu na bardzo różnorodne powody ograniczania i odmawiania dostępu do rachunku bankowego należy jak najszybciej znaleźć odpowiednie rozwiązanie we wszystkich państwach członkowskich, tak aby umożliwić konsumentom korzystanie z powszechnego prawa dostępu do rachunku bankowego. W związku z tym Komisja powinna niezwłocznie przedstawić wniosek legislacyjny w tej sprawie, aby prawo dostępu do zwykłego rachunku płatniczego zostało określone w prawie unijnym.

Określenie sposobu ustanowienia dostępu do zwykłego rachunku płatniczego w państwach członkowskich powinno pozostać w gestii samych państw członkowskich ze względu na różnorodność przepisów dotyczących świadczenia usług finansowych.

Państwa członkowskie powinny zadbać o to, aby w przypadku odmowy dostępu do zwykłego rachunku płatniczego dostawca usług płatniczych informował niezwłocznie konsumenta na piśmie, w jasnych, jednoznacznych słowach i bezpłatnie, o przyczynach i uzasadnieniu takiej odmowy, a także możliwościach odwołania. To prawo do informacji może być ograniczone przez przepisy prawa, jeżeli takie ograniczenie stanowi niezbędny i współmierny środek służący zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Państwa członkowskie powinny zadbać o to, aby konsumenci mieli możliwość zaskarżania decyzji o odmowie.

Zalecenie nr 3 (przepisy dotyczące prania pieniędzy i finansowania terroryzmu)

Prawo dostępu do zwykłego rachunku płatniczego w każdym państwie członkowskim powinno być przyznawane zgodnie z dyrektywą 2005/60/WE.

Wnioskowany unijny akt prawny nie powinien mieć wpływu na spoczywających na dostawcy usług płatniczych obowiązkach wynikających z odpowiedniego prawodawstwa unijnego lub ustawodawstwa państwa członkowskiego w zakresie prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Zalecenie nr 4 (cechy zwykłego rachunku płatniczego)

Zwykły rachunek płatniczy powinien służyć w sposób niedyskryminacyjny do dokonywania wszelkich operacji w celu otwarcia, prowadzenia i zamknięcia rachunku płatniczego, sporządzania wyciągów z konta, korzystania z usług umożliwiających lokowanie środków pieniężnych na rachunku płatniczym, otrzymywania płatności, a także podejmowania gotówki z konta płatniczego oraz wykonywania poleceń zapłaty, przelewów i transakcji płatniczych zarówno bezpośrednio w oddziałach, jak i na odległość, w tym za pomocą internetu. Nie należy ograniczać liczby wykonywanych operacji. Dostęp do zwykłego rachunku płatniczego nie powinien być uzależniony od nabycia jakichkolwiek dodatkowych usług, na przykład ubezpieczenia, od otwarcia dodatkowego konta bankowego ani od względów niezwiązanych ze środkami pieniężnymi, na przykład od wcześniejszego zawarcia umowy najmu.

Państwa członkowskie powinny zadbać o to, by zwykły rachunek płatniczy był darmowy lub dostępny za rozsądną opłatą.

Jako uzupełnienie zwykłego rachunku płatniczego należy zbadać i rozwinąć możliwości korzystania z kart płatniczych prepaid lub innych rodzajów transakcji przeznaczonych do

tego samego celu, stosowanych już w niektórych państwach członkowskich.

Obecnie dostęp do wielu zwykłych rachunków płatniczych jest możliwy wyłącznie za pośrednictwem internetu, dzięki czemu rachunki te idealnie nadają się do handlu elektronicznego, ale jednocześnie pozostają niedostępne dla osób, które nie mają dostępu do internetu. Zwykle rachunki płatnicze powinny być przyjazne dla użytkownika, proste i bezpieczne. Ponadto należy umożliwić zarządzanie takimi rachunkami nie tylko za pośrednictwem internetu, wiadomości SMS i innych dostępnych procedur zdalnej bankowości, ale również w lokalnych oddziałach banków.

Należy unikać wszelkich form dyskryminacji w związku z korzystaniem ze zwykłego rachunku płatniczego.

Przejsie do innego banku lub zamknięcie konta nie może pociągać za sobą nadmiernie wysokich kosztów administracyjnych ani stanowić przeszkody dla konsumenta.

W razie potrzeby państwa członkowskie powinny mieć możliwość zezwalania bankom na udzielanie niewysokich kredytów pomostowych, aby pokryć tymczasowe ujemne salda. Wszelkie opłaty za takie niewysokie kredyty pomostowe powinny być rozsądne, a co najmniej równie korzystne jak opłaty stosowane w ramach zwykłej polityki cenowej danego dostawcy.

Ponadto państwa członkowskie powinny móc samodzielnie wprowadzić możliwość korzystania z kredytów w rachunku bieżącym w odpowiednim wymiarze.

W każdym przypadku dane osobowe konsumenta, w tym informacje na temat jego sytuacji finansowej, powinny podlegać przepisowej ochronie i nie mogą być przekazywane dalej bez jego zgody. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w której wniosek o otwarcie konta bankowego został odrzucony.

Państwa członkowskie i Komisja powinny, za pośrednictwem organów publicznych oraz we współpracy z organizacjami konsumenckimi lub społecznymi instytucjami doradczymi, rozpocząć kampanie informujące o zwykłych rachunkach płatniczych, aby konsumenci mogli lepiej zrozumieć prawo dostępu do takich rachunków.

Na szczeblu Unii takie kampanie informacyjne powinny w szczególności zwiększać świadomość opinii publicznej na temat ogólnounijnej dostępności podstawowych usług bankowych i transgranicznych praw dostępu. Na poziomie państw członkowskich takie kampanie informacyjne powinny mieć na celu przekazanie niezbędnych i zrozumiałych informacji na temat podstawowych cech, warunków i działań praktycznych, a jednocześnie rozwiązywanie konkretnych problemów konsumentów. W stosownych przypadkach kampanie informacyjne w państwach członkowskich powinny być przeprowadzane w kilku językach.

Zwracanie uwagi na zalety korzystania ze zwykłego rachunku płatniczego oraz przekazywanie konsumentom wiedzy finansowej są sprawami o zasadniczym znaczeniu, ponieważ wzmacniają one pozycję konsumentów i umożliwiają im integrację z rynkiem wewnętrznym.

Należy zobowiązać dostawców usług płatniczych do przekazywania konsumentom w

formie pisemnej koniecznych informacji na temat oferowanego przez nich zwykłego rachunku płatniczego oraz ewentualnie związanych z nim kosztów i warunków korzystania z niego. Poza tym konsument powinien zostać poinformowany o tym, że korzystanie z dodatkowych usług nie jest konieczne w celu uzyskania dostępu do zwykłego rachunku płatniczego. Informacje na temat kosztów usług powinny być przekazywane w sposób jasny i umożliwiający dokonanie porównania, bez drobnego druku oraz ukrytych kosztów.

Warunki świadczenia usług płatniczych oraz sposób informowania o tych usługach powinny charakteryzować się przejrzystością.

Pobieranie gotówki z bankomatu powinno być w miarę możliwości bezpłatne, niezależnie od banku, do którego należy bankomat.

Zalecenie nr 5 (pozasądowe rozstrzygnięcie sporów)

Państwa członkowskie powinny zapewnić odpowiednie i skuteczne środki odwoławcze w celu pozasądowego rozstrzygnięcia sporów, wykorzystując w stosownych przypadkach już istniejące organy.

Państwa członkowskie powinny zadbać o to, by ustanowiono odpowiednie i skuteczne procedury wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń w celu pozasądowego rozstrzygnięcia sporów dotyczących praw i obowiązków ustanowionych na mocy zasad określonych w przepisach mających zastosowanie do dostawców usług płatniczych i konsumentów. Takie procedury wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń, niezależnie od tego, czy stosowane są na poziomie krajowym, czy transgranicznym, powinny być dostępne zgodnie z obowiązującym prawem. W stosownych przypadkach w rozstrzygnięciu sporów może uczestniczyć FIN-NET.

Organy na szczeblu państw członkowskich, które są odpowiedzialne za nadzorowanie przestrzegania przepisów prawnych w tym zakresie, powinny opracować procedury „najlepszych praktyk” dla instytucji bankowych oraz propagować je na całym swoim terytorium. Komisja powinna być również informowana o zmianach w tej dziedzinie. Za pośrednictwem inicjatyw Komisji takich jak Europe Direct lub SOLVIT, a także instytucji krajowych takich jak rzecznicy praw obywatelskich ds. finansowych oraz organizacji konsumenckich, do których napływają skargi obywateli dotyczące dostępu do usług bankowych, Komisja powinna być również informowana o odnośnych doświadczeniach i wnioskach, zważywszy na to, że odzwierciedlają one problemy, z jakimi borykają się zwykli obywatele i konsumenci.

Właściwe organy krajowe powinny przeanalizować najlepsze praktyki oraz przedsięwziąć środki mające na celu zaradzenie wszelkim działaniom instytucji bankowych, które naruszają przysługujące konsumentom prawo dostępu do zwykłego rachunku płatniczego.

Zalecenie nr 6 (transpozycja i przegląd)

Najpóźniej trzy lata po wejściu w życie unijnego aktu prawnego Komisja powinna przedstawić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie szczegółowe sprawozdanie z jego

transpozycji i egzekwowania. Sprawozdanie to powinno także zawierać informacje, czy konieczne są dodatkowe działania, oraz ewentualnie zawierać propozycje dostosowania przepisów aktu unijnego lub ich nowelizacji.

Państwa członkowskie powinny zadbać o to, by dostawcy usług płatniczych regularnie przekazywali krajowym organom wiarygodne informacje dotyczące liczby otwartych zwykłych rachunków płatniczych, liczby odrzuconych wniosków w sprawie otwarcia konta, powodów takiej odmowy, liczby przypadków zamknięcia takich rachunków oraz kosztów związanych z tymi rachunkami.

Komisja powinna weryfikować otrzymane dane oraz wyciągać wnioski na temat skuteczności tego instrumentu zarówno dla osób nieposiadających konta bankowego, jak i dla mobilnych pracowników. W razie potrzeby Komisja powinna opracować odpowiednie wnioski dotyczące dalszego rozwoju przepisów unijnych w tej dziedzinie.

WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO W KOMISJI

Data przyjęcia	8.5.2012
Wynik głosowania końcowego	+: 36 -: 0 0: 1
Posłowie obecni w trakcie głosowania końcowego	Pablo Arias Echeverría, Adam Bielan, Jorgo Chatzimarkakis, Sergio Gaetano Cofferati, Birgit Collin-Langen, Cornelis de Jong, Christian Engström, Vicente Miguel Garcés Ramón, Evelyne Gebhardt, Mikael Gustafsson, Małgorzata Handzlik, Iliana Ivanova, Sandra Kalniete, Edvard Kožušník, Toine Manders, Hans-Peter Mayer, Franz Obermayr, Sirpa Pietikäinen, Mitro Repo, Zuzana Roithová, Heide Rühle, Christel Schaldemose, Andreas Schwab, Catherine Stihler, Róza Gräfin von Thun und Hohenstein, Emilie Turunen, Bernadette Vergnaud, Barbara Weiler
Zastępca(-y) obecny(-i) w trakcie głosowania końcowego	Raffaele Baldassarre, Marielle Gallo, Anna Hedh, Emma McClarkin, Antonyia Parvanova, Konstantinos Poupakis, Olle Schmidt, Sabine Verheyen
Zastępca(y) (art. 187 ust. 2) obecny(i) podczas głosowania końcowego	Joseph Cuschieri